

ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย และข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ปี 2564 – 2568

ชัชริย์ บุณนา

บทคัดย่อ

ภาษาอังกฤษ ถือได้ว่าเป็นภาษาต่างประเทศที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย เป็นภาษากลางที่ใช้สื่อความหมายไปเกือบทั่วโลก ปัจจุบัน มีคนทั่วโลกใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักในการสื่อสารมากกว่า 2,000 ล้านคน หรือ 1 ใน 3 ของประชากรของโลก ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้ประชากรไทยได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษในระดับที่จะสื่อสารได้ เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และการประกอบอาชีพ ตลอดจนการเจรจาต่อรองสำหรับการแข่งขันด้านเศรษฐกิจและสังคมในเวทีสากล

อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ แต่ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษก็ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ในหลายๆ ปีการศึกษา ที่ผ่านมานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ไม่ว่าจะเป็นผลสอบ O-NET หรือ GAT พบว่ามีคะแนนผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบกับวิชาอื่นๆ พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษแทบจะอยู่ในระดับต่ำสุด

ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย สามารถแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ได้แก่ ปัญหาด้านการเรียนการสอน ปัญหาด้านครูผู้สอน (ครูไทยและครูต่างชาติ) ปัญหาด้านการบริหารจัดการภายในหมวดภาษาต่างประเทศ ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนภาษาอังกฤษ ปัญหาด้านเกณฑ์ในการประเมินทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ และปัญหาด้านหลักสูตร ทั้งนี้ ได้มีการเสนอแนะยุทธศาสตร์ 4 ยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษปี 2564 – 2568 ในท้ายบทความนี้

คำสำคัญ: การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ, ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ, ภาษาอังกฤษ

บทนำ

คนต่างชาติหลายๆ ท่านมักจะเกิดอาการ “งง” เวลาถามคนไทยว่า “Can you speak English?” และได้ยินคำตอบคือ “NO!” (ถ้าไม่เข้าใจคำถาม แล้วทำไมจึงตอบได้ทันทีทันควัน ชาวต่างชาติหลายๆ ท่านสงสัยเช่นนั้น) นักเรียนไทยหลายๆ คน สอบ TOEIC ได้คะแนนเกินกว่า 800 ท่องกฎของ Tense ทั้ง 12 Tenses ได้เป็นนกแก้วนกขุนทอง แต่พอเจอครูต่างชาติถามว่า เมื่อกลางวันทานข้าวที่ไหน ทานอะไร กับใคร ลองอธิบายคร่าวๆ สักหนึ่งนาที นักเรียนไทยบางคนออกอาการอึดบังๆ และเงิบ หลากๆ คนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษดีเยี่ยม แต่เมื่อถึงเวลาที่จะต้องใช้จริง ไม่สามารถกลั่นกรองสิ่งที่ตนเรียนมาออกมาเป็นคำพูด ไม่สามารถนำมาใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

“ภาษาอังกฤษ” ถือได้ว่าเป็นภาษาต่างประเทศที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย เป็นภาษากลางที่ใช้สื่อความหมายไปเกือบทั่วโลก ปัจจุบัน มีคนทั่วโลกใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักในการสื่อสารมากกว่า 2,000 ล้านคน หรือ 1 ใน 3 ของประชากรของโลก ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้ประชากรไทยได้เรียนรู้

ภาษาอังกฤษในระดับที่จะสื่อสารได้ เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และการประกอบอาชีพ ตลอดจนการเจรจาต่อรองสำหรับการแข่งขันด้านเศรษฐกิจและสังคมในเวทีสากล

อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ไม่ว่าจะเป็นการประกาศนโยบายให้นักเรียนเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่ 1 กำหนดให้มีการสอนตั้งแต่ประถมศึกษาเป็นต้นไป (แต่ในทางปฏิบัติ นักเรียนหลายๆ คนเริ่มเรียนภาษาอังกฤษกันตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ด้วยซ้ำ) มีการประกาศใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษ ส่งเสริมให้มีการเปิดโรงเรียนนานาชาติ และโรงเรียน English Program หรือที่เราเรียกกันสั้นๆ ว่าโรงเรียน EP ซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน

แม้จะมีมาตรการดังกล่าวมาผลักดันและส่งเสริม แต่ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษก็ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ในหลายๆ ปีการศึกษา ที่ผ่านมานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ไม่ว่าจะเป็นผลสอบ O-NET หรือ GAT พบว่ามีคะแนนผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบกับวิชาอื่นๆ พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษแทบจะอยู่ในระดับต่ำสุด

คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาความก้าวหน้าและมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ในประเทศไทย สภาผู้แทนราษฎร ได้ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ พบว่า นักเรียนไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการเรียนภาษาอังกฤษเท่าที่ควร นักเรียนส่วนมากมีความสามารถและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับอ่อนเมื่อเปรียบเทียบกับผลการสอบประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานสากล นอกจากนี้ จากผลการศึกษายังพบว่า แรงงานไทยที่ไปทำงานในต่างประเทศยังไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นการสะท้อนภาพให้เห็นถึงการขาดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทย

ด้วยความห่วงใยในสภาพปัญหาดังกล่าว รัฐบาลหลายๆ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินโครงการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครู ซึ่งเป็นความพยายามในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศให้ชัดเจนและเป็นระบบ มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างครบวงจร ด้วยการเน้นการประเมินและพัฒนาครู มีการสนับสนุนเรื่องสื่อทั้งที่เป็นหนังสือ และสื่อทางไกล รวมทั้งจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวยังไม่เพียงพอที่จะแก้ปัญหาทั้งระบบ กระทรวงศึกษาธิการหลายยุคหลายสมัย ภายใต้การนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการหลายๆ ท่าน มีนโยบายให้มีการทบทวนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทั้งระบบ โดยเน้นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การเรียนการสอนภาษาอังกฤษใหม่ ให้เป็นการเรียนภาษาอังกฤษแบบสื่อสาร (Communicative Approach) และลดการเรียนรู้ไวยากรณ์ลง ทั้งนี้ ให้นักเรียนทุกคนมีความเสมอภาคในโอกาสด้านการเรียนภาษาอังกฤษด้วย

กระทรวงศึกษาธิการในบางยุคบางสมัยได้ดำเนินการจัดประชุมโต๊ะกลม เชิญผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ผู้แทนองค์กรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาษาอังกฤษ เช่น A.U.A., British Council, สถานทูต มาร่วมคิดและเสนอประเด็นเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนา นอกจากนั้นแล้ว กระทรวงศึกษาธิการยังได้

- ประกาศนโยบายให้นักเรียนเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่ 1 โดยกำหนดให้มีการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาเป็นต้นไป

- ประกาศใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษ มีการอบรมครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ส่งเสริมการผลิตสื่อเสริม และการคัดกรองหนังสือเรียน
- ส่งเสริมให้มีการเปิดโรงเรียนนานาชาติมากขึ้น
- ส่งเสริมโรงเรียน English Program (โรงเรียน EP) ซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน

ย้อนรอยนโยบายโดยกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ปีพ.ศ.2546

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยคณะรัฐมนตรีมีมติให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินงานโครงการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครู เป็นโครงการนำร่องใน 30 จังหวัดท่องเที่ยว โดยกำหนดยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ

1. กำหนดให้โรงเรียนทุกโรงใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อหลักในการสอนภาษาอังกฤษตลอดชั่วโมงภาษาอังกฤษ

2. ขยายและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน English Program และโรงเรียน Mini English Program โดยเน้นการสนับสนุนเฉพาะโรงเรียนที่รองรับนักเรียนยากจนที่ไม่สามารถจ่ายเงินสนับสนุนการดำเนินงานได้ประมาณร้อยละ 20 ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด

3. กำหนดให้ทุกโรงเรียนจัดค่ายภาษาอังกฤษ (English Camp) เป็นกิจกรรมทุกปี

4. พัฒนาครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะตามเกณฑ์ที่กำหนด

5. จัดตั้งและพัฒนาศูนย์ ERIC (English Resource and Instruction Center) ซึ่งมีอยู่แล้ว 88 ศูนย์ ให้ครบ 175 เขตพื้นที่การศึกษา และพัฒนาศูนย์เรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง (Self Access Learning Center) ซึ่งมีอยู่แล้ว 76 ศูนย์ และชมรมครูให้เป็นเครือข่ายกับศูนย์ ERIC

6. การสนับสนุนเพิ่มเติมโดย

- สนับสนุนและประสานงานกับสถาบันการศึกษา/หน่วยงานต่างๆทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้ครูสอนภาษาอังกฤษไปศึกษาและดูงานเพิ่มเติม โดยทุนส่วนตัว หรือการสนับสนุน ของทางราชการเป็นบางส่วน

- จัดค่าตอบแทนพิเศษแก่ครูสอนภาษาอังกฤษที่มีความสามารถทางภาษาดีเด่นและสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- จัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) เป็นภาษาอังกฤษ

- จัดรายการภาษาอังกฤษทางโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ETV) และโทรทัศน์เพื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

- สนับสนุนการเรียนการสอนด้วย e-learning

- สนับสนุนการใช้ Internet

- สนับสนุนให้ครูสามารถผลิตสื่อด้วยตนเอง

- จัดตั้งสถาบันส่งเสริมการสอนภาษาอังกฤษ โดยใช้บุคลากรและงบประมาณที่มีอยู่เดิมของกระทรวงศึกษาธิการ

แม้จะมีมาตรการดังกล่าว แต่ยังไม่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเท่าที่ควร คำถามคือ ปัญหาที่แท้จริงนั้นคืออะไร

ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย

ด้านการเรียนการสอน

- การเรียนการสอนภาษาอังกฤษยังไม่บูรณาการทั้ง 4 ทักษะ การฝึกปฏิบัติยังไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่นเน้นการสอนไวยากรณ์และทอศัพท สงผลให้ผู้เรียนไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษแบบการสื่อสารได้ ถึงแม้จะมีความพยายามในการจ้างครูต่างชาติ (ทั้งที่เป็นเจ้าของภาษาและไม่ใช่เจ้าของภาษา) มาเป็นครูผู้สอนในโรงเรียน แต่โรงเรียนส่วนใหญ่ที่สามารถจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร English Program ได้ มักเป็นโรงเรียนใหญ่ๆ ประจำจังหวัด การแข่งขันสูง และค่าเทอมสูง นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางหรือด้อยกว่า จึงมีโอกาสจำกัดในการเข้าศึกษาในสถานศึกษาที่มีครูต่างชาติสอนสนทนา

- วิธีจัดการเรียนการสอนยังไม่หลากหลายและไม่สอดคล้องกับพื้นฐานของนักเรียน
- จำนวนนักเรียนในชั้นเรียนมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถดูแลหรือจัดให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างทั่วถึง

ด้านครูผู้สอน (คนไทย)

- ครูสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษากว่าร้อยละ 80 ไม่ได้จบวิชาเอกภาษาอังกฤษ และมีภาระงานต้องสอนหลายกลุ่มสาระ รวมทั้งมีภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากการสอนมาก

- ครูส่วนใหญ่ยังต้องทั้งทักษะภาษา โดยเฉพาะการสื่อสาร ทักษะการสอน และขาดเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

- ผลการประเมินความสามารถตนเองของครูสอนภาษาอังกฤษของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูร้อยละ 51.91 มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในระดับที่ต้องปรับปรุง ดังนั้น ความคาดหวังที่จะให้ครูพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำแผนการสอน ผลิตสื่อ และจัดการเรียนการสอนตามที่กำหนดจึงไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

- ครูสอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนโดยยึดแบบเรียนเป็นหลักและเลือกเฉพาะบางกิจกรรมที่สามารถสอนได้

- ครูขาดการสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ

ด้านครูผู้สอน (ต่างชาติ)

- ครูชาวต่างประเทศส่วนหนึ่งที่มาสอนในสถานศึกษายังมีปัญหาด้านคุณสมบัติที่เหมาะสม ทั้งด้านความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และความประพฤติส่วนตัว

- ครูต่างชาติหลายๆ คนมีปัญหาเรื่อง “ความภักดีกับองค์กร” อยู่กับสถานศึกษาไม่นานก็ออกไปสอนที่อื่น (แต่เป็นผลที่ตามมาจากการได้รับค่าตอบแทนที่น้อย เมื่อเทียบกับค่าตอบแทนที่ครูต่างชาติเหล่านั้นได้รับถ้าไปสอนที่ประเทศลาว เวียดนาม หรือจีน)

ด้านการบริหารจัดการภายในหมวดภาษาต่างประเทศ

- ขาดการสื่อสารกันระหว่างครูไทยและครูต่างชาติ ไม่เข้าใจความคาดหวังซึ่งกันและกัน
- ขาดการสื่อสารกันระหว่างครู หรืออาจารย์หัวหน้าหมวด กับครูต่างชาติที่เข้ามาสอนในสถานศึกษาของตน สถานศึกษาหลายๆ แห่ง เลือกใช้บริการของ Agent คนกลาง หากครูต่างชาติมาให้ พร้อมหลักสูตรการเรียนการสอน สื่อต่างๆ รวมถึงวัดผล การที่หัวหน้าหมวดภาษาต่างประเทศของบางโรงเรียน มิได้ลงไปดูการจัดการเรียนการสอน หรือมิได้มีการมอบหมายให้ครูไทยไปช่วยเหลือครูต่างชาติ ชาติ หลายๆ ครั้ง การจัดการเรียนการสอนคลาสเรียนสนทนา มักจะไม่ได้คุณภาพ

- การขอ Visa และ Work Permit รวมถึงใบประกอบวิชาชีพครูให้กับครูต่างชาติ มีขั้นตอนที่ยุ่งยากและใช้เวลานาน บางสถานศึกษาเลือกที่จะตัดปัญหาโดยการให้ครูต่างชาติรับผิดชอบจัดการเรื่องดังกล่าวเอง

ด้านสภาพแวดล้อม

- ประเทศไทยใช้ภาษาไทยเป็นหลัก การเรียนภาษาต่างประเทศเฉพาะที่สถานศึกษาเพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอต่อการฝึกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ทักษะการใช้ภาษา เกิดจากการใช้พูดและเขียนบ่อยๆ ซึ่งต้องถูกพัฒนามาจากการฟังและอ่านอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสภาพแวดล้อมในประเทศไทย มีใช้อย่างในประเทศฟิลิปปินส์หรืออินเดีย หรือมาเลเซีย ที่ประชากรต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง ควบคู่กับการใช้ภาษาท้องถิ่น

ด้าน Key Performance Indicator หรือเกณฑ์ในการประเมินทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ

- นักเรียน นักศึกษาทั่วไปถูกวัดผลด้วยข้อสอบที่มักจะเน้นเรื่องของไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ผลคือ เด็กไทยให้ความสำคัญกับทักษะการพูดให้คล่อง เขียนเรื่องหรือเรียงความให้ถูกต้อง ในระดับที่ต่ำ ผู้ปกครองยังให้ความสำคัญกับคะแนนสอบของโรงเรียน หลายๆ ครอบครัวเลือกให้ลูกเรียนพิเศษเพิ่มคะแนนเพิ่มเกรดในสถานศึกษา มากกว่าการส่งเสริมให้เด็กฟังภาษาอังกฤษเข้าใจ พูดสื่อสารได้ อ่านออก และสามารถเขียนประโยคที่ต้องการ เรียงร้อยใจความออกมาเป็นสื่อประเภทต่างๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นจดหมาย เรียงความ นิทาน เรื่องเล่า เป็นต้น

ด้านหลักสูตร

- สถานศึกษาหลายๆ แห่ง เน้นที่ความรู้ความสามารถของครูต่างชาติ ขาดการวางโครงสร้างหลักสูตรที่ชัดเจนและเหมาะสมกับวัยผู้เรียน

ข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์

จากสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดแผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (พ.ศ.2564-2568) โดยมียุทธศาสตร์ ดังนี้

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์การเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบสื่อสาร
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างความเสมอภาคในการเรียนภาษาอังกฤษอย่างมีคุณภาพ
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบสื่อสาร
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพิ่มโอกาสการใช้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์การเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบสื่อสาร

มาตรการ

➢ กำหนดหลักสูตรแกนกลางวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับระดับชั้นปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา รวมถึงอาชีวศึกษา โดยแบ่งเป็นหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน (คำนึงถึงอายุของผู้เรียนเป็นสำคัญ) หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเชิงวิชาการ และหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมพร้อมสู่การทำงาน และคำนึงถึงขนาดของสถานศึกษา และพื้นที่ของสถานศึกษา (เพราะจะมีผลต่อการสรรหาและว่าจ้างครูเพื่อสอนภาษาต่างประเทศ)

- เร่งสร้างความรู้ ความเข้าใจ เพื่อปรับวิธีเรียนและเปลี่ยนวิธีสอน
- เปิดให้องค์กรต่างประเทศเข้ามามีส่วนรวม เช่น สถาบัน British Council หรือ AUA หรือ IDP เข้ามามีส่วนร่วมในการร่างหลักสูตร
- เผยแพร่ต้นแบบ (Best Practices)

ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างความเสมอภาคในการเรียนภาษาอังกฤษอย่างมีคุณภาพ

มาตรการ

- พัฒนาสถานศึกษาต้นแบบทุกตำบล
- ขยายโรงเรียน EP/Mini EP ไปยังเขตพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ
- จัดสื่อ / แบบเรียนพื้นฐานในทุกโรงเรียน
- ส่งเสริมผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ / กลุ่มอาชีพต่างๆ
- ทุนการศึกษา / ทุนแลกเปลี่ยน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบสื่อสาร

มาตรการ

- ปรับเปลี่ยนวิธีสอน เน้นให้ครูสื่อสารได้ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี
- พัฒนาศักยภาพครูไทยและเสริมครูชาวต่างประเทศ
- เสริมความเข้มแข็งศูนย์ ERIC
- กำหนดระดับค่าตอบแทนของครูต่างชาติ ทั้งแบบเจ้าของภาษา และที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา เพื่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ของครู และคุณภาพของผู้สอนในสถานศึกษาในเมือง และสถานศึกษานอกเมือง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ และเพิ่มโอกาสการใช้ภาษาในห้องเรียน

มาตรการ

- ระบบ ICT
- Free TV
- E-Learning ที่ผู้เรียนทั่วประเทศสามารถเข้าถึงได้

ตัวชี้วัดและแนวทางติดตามประเมินผลสำเร็จ

ตัวชี้วัด	แนวทางติดตามประเมินผลสำเร็จ
1. นักเรียน/นักศึกษาทั่วไปไม่น้อยกว่า 50% สามารถใช้ภาษาอังกฤษแบบสื่อสารในระดับใช้งานได้	1. ระบบการนิเทศ ติดตาม และรายงานในทุกด้าน และทุกหน่วยงาน เป็นรายภาคเรียน และรายปีการศึกษา
2. ครูสอนภาษาอังกฤษตามสัดส่วนที่กำหนดได้รับการพัฒนาให้มีระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษสูงขึ้น	2. ประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละปีงบประมาณ
3. สถานศึกษามีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ	3. ประเมินผลการพัฒนาครู และสถานศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนด
4. ประชาชนวัยแรงงานไม่น้อยกว่า 60,000 คน มีโอกาสเรียนรู้และใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการประกอบอาชีพ	4. ประเมินผลในภาพรวมเมื่อสิ้นสุดยุทธศาสตร์ (ปีงบประมาณ 2568)
5. จำนวนสื่อ แบบเรียนที่ให้บริการแก่สถานศึกษาครู และผู้เรียนอย่างเป็นระบบ	

บทสรุป

ในช่วงระยะเวลาเกือบ 20 ปีที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการได้มีการออกนโยบายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม ผลสัมฤทธิ์ยังคงไม่เป็นที่ประจักษ์อย่างชัดเจน นักเรียน นักศึกษาไทย ยังคงประสบกับปัญหาความท้าทายในการสื่อสารภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 และเมื่อก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงาน ความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษของแรงงานประเทศไทยยังอยู่ในระดับที่ด้อยกว่าแรงงานประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อยกระดับความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียน ให้สามารถฟังภาษาอังกฤษเข้าใจ พูดโต้ตอบได้ อ่านคำ ประโยค และเรื่องราวต่างๆ ได้ รวมถึงสามารถเขียนคำ ประโยค เนื้อเรื่องเพื่อการสื่อสารตามวัตถุประสงค์ได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่กระทรวงศึกษาจะต้อง “Back to Basic” นั่นคือ เริ่มต้นปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ โดยเริ่มตั้งแต่ปรับกระบวนการทัศน์ในการจัดการเรียนการสอน พัฒนาครู (ทั้งไทยและต่างชาติ) พัฒนาสื่อให้ทันสมัย ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียน ปรับหลักสูตร เน้นที่การใช้งานมากขึ้น ปรับเกณฑ์การวัดความสามารถในการสื่อสารให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ระดับของผู้เรียน ส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการใช้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน รวมถึงปรับระเบียบราชการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของค่าตอบแทนครู คุณสมบัติของครูผู้สอน ทั้งเรื่องวุฒิ ประสบการณ์ และความสามารถของผู้สอน เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของประเทศไทยให้ได้มาตรฐานและมีผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 สารการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้รู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2539). หนังสือและเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2535). หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. แผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ 2549 – 2553. เข้าถึงได้จาก http://www.moe.go.th/web_studyenglish/p_eng_2549-2553.doc.
- โรงเรียนสองภาษาพลวิทยา. (2551). ระบบการเรียนสองภาษา. เข้าถึงได้จาก <http://www.pbs.th.edu/Bilingual%20study.html>
- โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา. (2551). หลักสูตรการเรียนสองภาษา. เข้าถึงได้จาก <http://www.ektra.ac.th/Academic.html>
- โรงเรียนสองภาษา. (2551). คณะกรรมการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. เข้าถึงได้จาก http://www.moe.go.th/5TypeSchool/school_eng.htm
- สมาคมโรงเรียนเอกชนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน. (2551). ระบบสองภาษา. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaiapet.net/thaiQ&A.html>